

Zápisnica zo stretnutia 2. 7. 2020
finálna verzia dňa 15. 7. 2020 odsúhlasená oboma stranami

Zoznam prítomných zástupcov za MDV SR a ich hostí

PhDr. Irena Kyrinovičová	MDV SR	gen. riaditeľka sekcie elektronických komunikácií a poštových služieb
Ing. Zoltán Takács	MDV SR	riaditeľ odboru kontroly, štátneho dozoru a dohľadu
Ing. Ľuboš Žiak	MDV SR	Oddelenie vnútornej kontroly, sťažností a petícií
Ing. Viliam Podhorský	MDV SR	Odbor elektronických komunikácií a poštových služieb
RNDr. Martina Pilková, PhD	MDV SR	Riaditeľka odboru špecializovaných činností
MUDr. Ľubomír Hano, MPh	MDV SR	Útvar vedúceho hygienika
Mgr. Milan Ištván		PPP (Partnerstvo pre prosperitu – podpora informatizácie spoločnosti)
Ing. Norbert Majer, PhD	VÚS BB	
Ing. Juraj Chrenko	VÚS BB	
Ing. Juraj Roščák	ÚVZ	
Mgr. Michal Jajcaj	ÚVZ	Odbor hygieny životného prostredia
PhDr. Tomáš Kúdeľa, MPh	MZ SR	
Ján Trangel		zive.aktuality.sk

Zoznam prítomných zástupcov za petičný výbor (PV):

doc.Ing.Igor Beliaev, DrSc.	Biomedicínske centrum SAV, expert WHO na problematiku RF žiarenia a jeho vplyvu na ľudský organizmus.
Ing. Miroslav Dudra	člen PV, firma Geovital - medzinárodná spoločnosť zaoberajúca sa praktickou ochranou človeka pred škodlivými účinkami žiarenia od roku 1982. Expert prichádzajúci do styku s EHS ľuďmi, ktorým pomáha zlepšovať podmienky na život, ktoré im znehodnotilo žiarenie (rôzneho druhu).
Ing. Iva Vranská Rojková	EHS osoba od roku 2013, od zavedenia 3G - t.j. má priamu osobnú skúsenosť s negatívnymi účinkami žiarenia
Mgr. Petra Bertová Polovková	členka PV
Ing. Jana Micháľková	zástupkyňa PV

PhDr. Irena Kyrinovičová – oficiálne otvorila stretnutie a navrhla časový rozsah na 13:30 - 15:00
Predstavila prítomných za stranu MDV SR – zástupcov ministerstva a pozvaných hostí. Zdôraznila cieľ stretnutia: oficiálne prerokovanie petície a bodov v nej uvedených, najmä bodu 1 a 2, ktoré sa vzťahujú ku kompetencii MDV SR.

Ing. Zoltán Takács – uviedol informácie o doručení a prijatí petície MDV SR a informoval o príslušnosti MDV SR na jej vybavenie v bode č. 2 a čiastočne v bode č.1, pričom prerokovanie sa uskutočnilo podľa § 5d ods. 1 zákona č. 85/1990 zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov.

Mgr. Petra Bertová Polovková

- predstavila zástupcov za petičný výbor
- Ak sú súčasné smernice podložené relevantnými zdravotnými štúdiami, na základe infozákona by sme radi požiadali o ich predloženie. Žiadame prevenciu, a nie zisťovanie vplyvu až po zavedení.
- Normou je zdravé životné prostredie, nie opačne.

doc. Ing. Igor Beliaev, DrSc.

- jeho prednáška je v [Prílohe 1](#)
  - o Nové bezpečnostné normy by sa mali zvyčajne prijať na základe údajov zo štúdií o chronických expozíciách a mechanizmoch účinkov netepelných RF.
  - o Malo by sa očakávať, že určitá časť ľudskej populácie, ako sú deti, tehotné ženy a citlivé osoby, môže mať zvýšenú citlivosť k dlhodobým expozíciám RF.
  - o Vo všeobecnosti by sa mali nové signály mobilnej komunikácie pred uvedením do prevádzky testovať v špeciálnych experimentoch s chronickou expozíciou.
- Patrí medzi top svetovú vedeckú špičku v téme RF žiarenie a rakovina (viď prednáška)
- RF žiarenie naozaj veľmi škodí – preukázal to štúdiami v karentovaných časopisoch
- je možné vytypovať frekvencie, ktoré by ľudskému organizmu neškodili a používať tie

Ing. Viliam Podhorský

- 5G bude využívať okrem iných rovnaké frekvencie z pásma 700 MHz, aké sú v súčasnosti využívané pre pozemské digitálne televízne vysielanie (DVB-T), ktoré zabezpečuje spoločnosť Towercom
- 5G nie je osobitná sieť, je len ďalšou generáciou mobilných sietí, ktorá súčasne dopĺňa a bude využívať aj technológie siete 4G
- v prvej fáze sa bude sieť 5G využívať najmä na priemyselné aplikácie, internet vecí, autonómne vozidlá a pod. a **nie na hlasovú komunikáciu pre bežných občanov**
- aukcia na frekvencie pre sieť 5G, ktorú pripravoval Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb, bola koncom júna 2020 pozastavená
- v súčasnosti nemôžeme merať na Slovensku dopad technológie 5G na zdravie obyvateľov, keďže ešte operátorom neboli pridelené žiadne frekvencie a výstavba siete 5G sa z toho dôvodu ani nemohla začať
  - o **Doc. Beliaev, reakcia** - ale to je presne ako pri liekoch. Aj tie musíme overovať pred použitím

Ing. Iva Vranská Rojková, [odev zo špeciálnej tkaniny](#) + 2 [šatky z tkaniny Steel-Gray](#) na hlave

- Prostredie bez záťaže elektrosmogom by bol poklad Slovenska
- Ona cíti žiarenie ako hustý dym, ktorý jej škodí
- Tento dym sa má zhustiť a dostať aj na miesta, kde doposiaľ nebol
- Normy síce sú, ale nevykonávajú sa v praxi. Treba 1000x nižšie
- EHS ľudia prichádzajú o prácu, rodinu, domov
- Každý človek má nejaké limity, ktoré keď sa prekročia, tak to pocíti

- Posledné 3 mesiace pociťuje extrémnu záťaž, keď sa zvýšil pri karanténe dopyt po telekomunikačných službách
- Už niekoľko rokov komunikuje s úradmi, ale tie ju úplne ignorujú.
- Navrhuje finančný fond na odškodnenie EHS ľudí, kde by prispievali operátori
  - o Niekde z pléna zaznelo slovo alergia a že s tým sa nedá už nič urobiť
  - o PhDr. Tomáš Kúdela MPh, reakcia
    - Takúto poruchu je zložité diagnostikovať, ako ju aj zaradiť ako ochorenie, resp. diagnózu. Pani Vranská spomínala, že absolvovala nejaké merania?
    - Zdravotnícke témy je potrebné prekonzultovať na stretnutí na MZ SR
  - o Odpoveď: merania neboli dokončené, výsledky boli zmanipulované. V knihe, ktorú porozdávala (<https://www.izkona.sk/produkt/iva-vranska-rojkova-uz-minutu-hladam-kurzor-a-cestu-cely-zivot/>) sú presné info, ako to naozaj bolo. Robiť sa možno niečo dá, práve pri meraní v Martine zistila, že pri ležaní v odrušenej miestnosti na stole sa „zregenerovala“ a nasledujúcich 24hodín mohla fungovať bez problémov.
  - o Odpoveď: práve zdravotnícke témy majú ale vplyv na tvorbu limitov a noriem
- Pani Vranská má neskutočné problémy – celé telo, oči (už mala operáciu druhého oka), uši (veľmi v nich piští), srdce, zápal... (pozn. zapisovateľky: väčšinu som nestihla zapísať)
- Navrhuje vrátiť sa ku starým normám, ktoré hovorili, že v dnešnej záťaži môže byť človek len 10 dní v roku (!)

Ing. Miroslav Dudra

- Dnešné smernice EÚ sú len odporúčania, nie sú imperatívom pre bezpečnosť, nie sú obranným múrom pre priemysel t.j. môžu byť prísnejšie, ak by sme chceli.
- Na margo pani Vranskej hovorí, že na slovenských zdravotných školách sa nepreberá diagnóza EHS, pritom už táto diagnóza vo svete bola uznaná (pozri <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7139347/>)
- V Rakúsku existuje smernica pre diagnostiku ([príloha 2](#)), je zatiaľ dobrovoľná. Firma Geovital s ňou súhlasí. Ak lekár nevie stanoviť, čo danému človeku je, tak má vykonať diagnostiku podľa tejto smernice.
- Ak by lekári dokonale poznali ako funguje ľudské telo, tak by vedeli všetko liečiť.
- Firma Geovital má štúdiu, že ochranné opatrenia pred žiarením, ktoré robia, fungujú. Traja zo štyroch chronicky chorých pacientov boli vyliečení do štyroch mesiacov. Výsledok: Je to neskutočne efektívne a zároveň to potvrdzuje, že žiarenie negatívne vplyva na človeka a naopak, prostredie bez žiarenia je to, ktoré je pre človeka prospešné.

Mgr. Michal Jajcaj

- Legislatíva v SR vychádza z aktuálne platného odporúčania Rady EÚ, pričom v súčasnosti nie je dôvodné a reálne ustanoviť prísnejšie požiadavky. Odporúčania Rady EÚ sú rešpektované vo väčšine krajín EÚ a ich sprísnenie v podmienkach SR nepovažujeme za reálne, pokiaľ nebude prijatý záväzný legislatívny akt členských štátov na úrovni EÚ, v rámci medzinárodných dohôd (spolupráca s WHO) a pod.
  - o Ing. Jana Micháľková, reakcia – My sme predsa samostatný a suverénny štát, ktorý má hájiť predovšetkým záujmy svojich občanov a nie EÚ. Vy reprezentujete štát, my sme občania, ktorí vás o to žiadajú.
  - o Mgr. Michal Jajcaj – odporúčania Rady EÚ korešpondujú so závermi vedeckého výboru [SCENIHR](#), ktorý je oficiálnym poradným orgánom Európskej komisie a vyhodnocuje niekoľko stoviek vedeckých štúdií, a ktoré nepokázali na príčinnú súvislosť medzi EM žiarením a zdravotnými prejavmi ako napr. elektrosenzibilita, a podľa ktorých sú limitné hodnoty obsiahnuté v odporúčaní Rady EÚ postačujúce na ochranu zdravia.

- o **Doc. Beliaev** – je veľa štúdií, ktoré bezpečnosť vyvracajú, najrelevantejšie som predložil. Dôkazov je dosť, existuje vyše 10 000 štúdií na túto tému.
- Ďalej chce v téme pokračovať na MZ SR

Ing. Juraj Roščák

- V utorok 30. 6. 2020 už mali stretnutie so zástupcami [o.i. Regulácie vysielateľov](#)
- Legislatíva je na základe odporúčaní EÚ, opiera sa o určitý stav poznania, nebola aktualizovaná od roku 1999
  - o **Mgr. Petra Bertová Polovková** – Pred rokom 1999 boli prísnejšie odporúčania. Taktiež EÚ akceptuje len odporúčania ICNIRP, pričom odporúčania iných komisií neberie do úvahy
- **SCENIHR** (vedecký výbor EÚ pre vznikajúce a novo identifikované zdravotné riziká) je súčasťou poradenstva európskej komisie. Berie do úvahy rôzny vedecký výskum. Má 288 strán – výsledok: všetko je v poriadku.
  - o **Doc. Beliaev** – prečo neberiete do úvahy expertov, ktorých výsledky výskumu poukazujú na riziká?
  - o Odpoveď: lebo aj iné štáty to prebrali

MUDr. Ľubomír Hano, MPh

- Merania robia poriadne, podľa predpisov smerníc EÚ
  - o **Ing. Jana Micháľková** – lenže ani na existujúce smernice neexistuje štúdia o tom, že sú bezpečné. Naopak, práve ste si vypočuli od medzinárodného experta, že bezpečné nie sú a štúdie potvrdzujú, že ich expozícia poškodzuje zdravie.
- Neexistuje štúdia o škodlivosti 5G a vy tu chcete zastaviť 5G?
  - o **Ing. Jana Micháľková** – lenže normou je životné prostredie bez záťaže a vy, ktorí chcete nasadiť 5G, musíte najprv dokladovať štúdiami, že to bude bezpečné. Nie my, ktorí budú najprv poškodení. Však máme vedcov, ktorí to vedia overiť. Uvoľnite im priestriedky na výskum, nech sa pustia do práce.
  - o **Doc. Beliaev** – Aj lieky pred uvedením na trh najprv preveríme, až potom nasadíme.
- Vysielač Kamzík je 3x výkonnejší ako všetky základňové vysielače na Slovensku a doposiaľ sa nikto nestiažoval ([Zoznam vysielačov na Slovensku](#))
  - o **Mgr. Petra Bertová Polovková** – snaží sa vysvetliť na prezentácii, že intenzita signálu klesá so štvorcovou vzdialenosťou, a že je potom veľký rozdiel, že Kamzík s výkonom 12 kW je ďaleko, ako keď máte základňu 10 metrov od seba s výkonom od 50 W do 3 kW. Kým priemerná expozícia z TV a R vysielačov je dnes na SK zhruba 0.1 – 1 $\mu\text{W}/\text{m}^2$ (0.01 V/m), zo základňových staníc je to v mestách niekde medzi 100 – 10 000 $\mu\text{W}/\text{m}^2$ (0.5 – 3 V/m).
- Ukazuje [fotku](#), ktorú našiel v odkaze petície v bode č.8, že sa tam niekto sťažuje, že má výhľad z terasy rovno na vysielač. [Dokazuje](#), že daný vysielač bol postavený ešte pred existenciou toho bytu. Preto požaduje z uvedeného odkazu vymazať danú fotografiu, resp. daný text.
  - o **Ing. Jana Micháľková** – sľubuje, že to overí u majiteľa www.nbit.sk a zabezpečí nápravu
- Pánovi Hanovi chýba Evidence Based Medicine (EBM) pre Beliaevove štúdie. Tvrdí, že číta odbornú literatúru (JAMA, BMJ, Medical Journal of Australia), ale jeho štúdie tam nenašiel
  - o **Doc. Beliaev** – opýtal sa, či môžu byť aj iné, ako napríklad Cochrane Library, PubMed a upozornil, že on publikuje len v karentovaných časopisoch
- Spomína význam bazových staníc pri karanténe, ako to malo neskutočný význam, že ľudia mohli zo svojich domovov komunikovať
  - o **Ing. Iva Vranská Rojčková** – práve počas karantény (keď teda niekam cestovala) cítila celkové značné zvýšenie záťaže. Naproti tomu sa jej ale omnoho lepšie chodilo po uliciach, lebo tam bolo menej ľudí s mobilmi.

Ing. Juraj Roščák

- Sú ochotní zmeniť legislatívu, petičný výbor má dať návrhy
  - o Ing. Jana Micháľková – o.i. Regulácie vysielateľov má nejaké návrhy pripravené, treba to prejsť s nimi. My sa pokladáme za laikov na dávanie návrhov, ale žiadame o vytvorenie medzirezortnej expertnej skupiny, ktorá by takéto návrhy vypracovala

Ing. Viliam Podhorský

- Ku bodu 2 petície, elektronické komunikačné siete sú budované buď ako káblové (optické alebo metalické) alebo ako bezdrôtové. Vzájomne sa dopĺňajú v oblastiach a vo využití tam, kde je niektorá z nich vhodnejšia (z dôvodu členitosti územia SR nie je možné všade budovať len káblové siete). Niektoré typy služieb nie je technicky možné realizovať prostredníctvom iného typu siete (napríklad mobilita služieb nemôže byť vykonaná prostredníctvom fixnej siete). K zabezpečeniu plnohodnotných služieb elektronických komunikácií je nevyhnutné budovať uvedené siete vo vzájomnej technickej kombinácii bez uprednostňovania ktorejkoľvek z nich.
  - o Ing. Iva Vranská Rojková – tu je veľmi dôležité myslieť na EHS ľudí, do budúcnosti ich bude omnoho viac, už dnes ich odhadom 2%. Už dnes ušla z Bratislavy a trvalo jej dlho, kým našla ako-tak vyhovujúce miesto, ktoré je dnes ohrozené výstavbou vysielateľa. Kam má ísť? Kam pôjdu ďalší jej podobní, ktorých bude čoraz viac? Treba na to myslieť a vytvoriť tzv. biele miesta. Naozaj je to už niekde problém www.odditycentral.com/news/french-women-flee-to-cave-to-escape-wi-fi-rays.html
- Naproti tomuto je veľa najmä mladých ľudí, ktorí chcú mať signál všade
  - o Ing. Jana Micháľková – áno, aj alkohol či cigarety mladí ľudia chcú a nepredáme im
  - o Doc. Beliaev – Mali by byť v prvom rade v školách vzdelávaní o rizikách RF žiarenia.
- súhlasí s Doc. Beliaevom, vzdelanie je dôležité
- na zabezpečenie modernej výučby na školách je potrebné aj zavádzanie WiFi
  - o Ing. Jana Micháľková – aj mobil sa dá pripevniť v prípade potreby na kábel, stačí špeciálna koncovka. Zdravie detí však musí byť dôležitejšie ako digitalizácia školy. Aj pri Covide uplatňujeme princíp predbežnej opatrnosti, tak prečo nie tu?

Ing. Juraj Chrenko

- Technológia sa vyvíja sa s ohľadom na efektívnejšie využívanie frekvenčného spektra a energetickej účinnosti.
- Nerozumie, prečo by 5G malo škodiť viac ako 4G, keď využívajú podobné technológie a nosné frekvencie. Frekvencie z pásma 700MHz sa dodnes využívali na iné rádiokomunikačné služby.
  - o Ing. Jana Micháľková – však škodí už 4G, naši prednášajúci to jednoznačne preukázali. 5G treba najprv preskúmať na bezpečnosť, až potom zapájať, nie opačne. Máte zdravotnú štúdiu preukazujúcu bezpečnosť 5G?
  - o Niekde už pléna zaznelo: najprv vy dokážte škodlivosť....
  - o Doc. Beliaev – navrhuje vyselektovať frekvencie, ktoré neškodia a používať tie

PhDr. Irena Kyrinovičová – na záver skonštatovala, že cieľ stretnutia - prerokovanie bodov petície, naplnený bol. V rámci diskusie sa zúčastnení za obidve názorové strany síce nezhodli, ale mali možnosť predniesť svoje argumenty, ktoré považovali za relevantné. Vyzvala zástupcov petičného výboru aby v prípade, ak majú konkrétne návrhy na úpravu legislatívy, aby ich predložili oficiálnym spôsobom.

zapísala Ing. Jana Micháľková